

Крутилін Станіслав Ігорович
*аспірант кафедри економіки, підприємництва
та економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут економічної безпеки
та митної справи
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3289-1172>*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-334-0-7>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПЛАТФОРМНА ЗАЙНЯТІСТЬ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Процеси цифровізації вплинули на зміни в усіх сферах соціально-економічного життя та секторах національної економіки. Цифровізація ринку праці спричинила виникнення нових форм та видів зайнятості, що принципово змінюють характер соціально-трудова відносин. Розвиток цифрових технологій надав імпульс для поширення зайнятості на основі трудових платформ, що збільшились вп'ятеро за останнє десятиліття [1].

В Україні платформна форма зайнятості набуває широкого поширення та все більшого практичного застосування. Так, у 2018 р. Україна посіла перше місце в Європі та четверте місце у світі з зайнятості на цифрових платформах, що вимірюється за сумою фінансових потоків та кількістю завдань, виконаних на таких платформах [2]. Цифрові трудові платформи та платформна зайнятість набувають все більшого значення в контексті сталого розвитку завдяки їх потенціалу створювати рівні можливості для доступу до гідної праці, сприяти сталому економічному зростанню та інноваціям.

Проаналізуємо стан досягнення цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) в Україні в частині забезпечення гідної праці та економічного зростання (ціль 8). З 14-ти індикаторів тільки 4 індикатори досягли плану – індекс продуктивності праці (2021 р. – 105,5%, план – 104,0%); скорочення частки молоді, яка не працює, не навчається і

не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки (2021 р. – 14,5, план – 17,0%); скорочення кількості потерпілих від нещасних випадків на виробництві, які призвели до втрати працездатності на 1 робочий день чи більше, % до рівня 2015 року (2021 р. – 80, план – 75); частка доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів середнього та малого підприємництва, у % до загальної суми доданої вартості за витратами виробництва (2021 р. – 70,0, план – 70,0). 2 індикатори показують позитивну динаміку проте потребують певного прискорення для досягнення завдань Це – індекс фізичного обсягу ВВП та. кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва, млн осіб.

8 індикаторів показують негативну динаміку або дуже низьку ймовірність досягти завдань. Це – частка валового нагромадження основного капіталу у ВВП, частка експорту товарів з використанням у виробництві технологій високого та середньовисокого рівня, коефіцієнт віддачі основних засобів, рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, глобальний інноваційний індекс та Doing Business [3].

Зазначимо, що у 2022 році Україна погіршила свій рейтинг та посіла 57 позицію (у 2021 році посідала 49 позицію) в рейтингу Глобального Інноваційного Індексу (із 132 країн), а також посіла 34 місце серед 39 економік Європи [4], що безпосередньо пов'язано з агресією РФ. Що стосується рейтингу Doing Business, то Світовий банк оголосив, що з 2021 р. більше не буде публікувати звіт про стан та умови ведення бізнесу в різних країнах через ряд порушень, зокрема, у методології обчислення. Україна зайняла 64-сходінку в рейтингу інвестиційної привабливості Doing business-2020, покращивши позицію минулого року на 7 пунктів [5] але не досягнула поставлених завдань сталого розвитку.

У таблиці 1 більш детально відображено динаміку досягнення завдань за ціллю 8 сталого розвитку в частині індикаторів гідної праці.

**Динаміка досягнення завдань сталого розвитку.
Ціль 8 – Гідна праця та економічне зростання**

Завдання	Індикатори	Роки							Стан
		2015	2017	2019	2020	2020 план	2021	2022	
8.2. Підвищувати ефективність виробництва на засадах сталого розвитку	8.2.2. Індекс продуктивності праці, %	99,2	103,2	101,9	100,3	104,0	105,5	-	●
8.3. Підвищити рівень зайнятості населення	8.3.1. Рівень зайнятості населення віком 20–64 роки, %	64,4	64,2	66,9	65,2	66,0	64,8	-	●
8.4. Скоротити частку молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок	8.4.1. Частка молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок, у загальній чисельності осіб віком 15–24 роки, %	17,2	15,9	15,6	15,5	17,0	14,3	-	●
8.5. Сприяти забезпеченню надійних та безпечних умов праці для всіх працюючих	8.5.1. Кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року	100	101	91	85	75	80	69	●
	8.5.2. Кількість загиблих від нещасних випадків на виробництві, % до рівня 2015 року	100	98	113	101	70	103	126	●
	8.5.3. Частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у загальнообліковій кількості штатних працівників, %	28,9	28,4	-	-	22,0	-	-	●

Джерело: складено автором за даними [3]

З даних таблиці 1 можна побачити що Україна стикається з такими викликами, як високий рівень безробіття, високий рівень бідності, недостатня кількість зайнятих працівників у суб'єктів середнього та малого підприємництва. Слід зазначити що дані наведені вище відображають динаміку досягнення ЦСР станом до 24 лютого 2022 року, але можна стверджувати що через повномасштабне вторгнення в Україну станом на листопад 2023 року реальна ситуація щодо досягнення ЦСР значно не поліпшилась, а можливо стала ще гіршою.

Через окупацію територій України та руйнуванню підприємств та інфраструктури значна кількість населення втратила можливість працювати за місцем проживання, а багато підприємств в свою чергу втратили кваліфікованих працівників які переїхали в більш безпечні міста та регіони. Через брак робочих місць багато працівників вдаються до неформальної зайнятості, що поглиблює нерівність та диспропорцію на ринку праці. У цьому контексті цифрові трудові платформи розглядаються як потенційне рішення.

Отже, цифровізація ринку праці в Україні сприятиме більшій доступності робочих місць за рахунок можливості працювати віддалено та мати доступ до ринків праці за кордоном не дивлячись на такі несприятливі виклики як військова агресія. Крім того, розвиток платформеної зайнятості дозволяє підвищити продуктивність праці, розвивати нові галузі економіки та її інноваційні сектори такі як інформаційні технології, штучний інтелект, інтернет речей тощо, що створює нові робочі місця, сприяє економічному зростанню, досягнення цілей сталого розвитку.

Список використаної літератури:

1. International Labour Organization, 2021, World Employment and Social Outlook 2021: The Role of Digital Labour Platforms in Transforming the World of Work. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_795453.pdf
2. Зайнятість через цифрові платформи в Україні. Проблеми та стратегічні перспективи. Міжнародна організація праці. 2018 р. URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/15082018_ILO_report/wcms_ukr.pdf

3. Державна служба статистики України. 17 цілей, щоб змінити наш світ.
URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>

4. Міністерство економіки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb>

5. Світовий банк більше не буде публікувати рейтинг Doing Business.
Економічна правда, 16 вересня 2021 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/09/16/677899/>